

ÇAĞDAŞ SERAMİK SANATINDA RENK VE DOKU KULLANIMI

THE USE OF COLOR AND TEXTURE IN CONTEMPORARY CERAMIC ART

Doç. Dr. Yusuf Ziya Halefoğlu

Çukurova Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi,
Seramik Bölümü
yhalefogl@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-9871-0956

MAKALE GELİŞ TARİHİ: 9 Nisan 2025 • YAYIMA KABUL TARİHİ: 24 Temmuz 2025

Deniz Yardımcı

Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Sanat ve Tasarım Ana Sanat Dalı Öğrencisi
d.yardimci01@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-3800-8759

Öz

Çağdaş seramik sanatında, renk ve doku, yüzey estetiğini belirleyen en önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Astar, sır, renklendirilmiş çamur, doğal ve atık malzeme, bu iki öğeyi şekillendiren teknik ve malzemeler olarak öne çıkmaktadır. Astar, yüzeye mat ve opak bir renk katarken, sırlar camlaşmış yüzeyler sağlayarak estetik çeşitliliği artırmaktadır. Renklendirilmiş çamurlar, kilin içine doğal veya inorganik pigmentler eklenerek renkli yüzeylerin oluşturulmasına olanak tanırken, doğal inorganik hammaddeler sürdürülebilirliği teşvik etmenin yanı sıra dokusal çeşitlilik kazandırmaktadır. Bu makale, çağdaş seramik sanatında söz konusu dört unsurun renk ve doku üzerindeki etkilerini ve sanatçılar tarafından estetik açıdan nasıl kullanıldığını incelemektedir. Bu konuda yapılan uygulama çalışmalarının, gelecekte sanat ve sürdürülebilirlik çalışmalarına katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Abstract

In contemporary ceramic art, color and texture are key elements that define surface aesthetics. Techniques and materials such as slip, glaze, colored clay, and natural or waste materials play a significant role in shaping these elements. Slip provides a matte, opaque finish, while glazes offer glossy, glass-like surfaces that enrich visual variety. Colored clays are made by adding natural or inorganic pigments to the clay, enabling the creation of vibrant surfaces. Natural and waste materials contribute not only to textural richness but also support sustainability. This article explores how these four elements influence color and texture, and how artists use them for aesthetic purposes. Such practices are expected to contribute to future developments in both art and sustainability.

Anahtar Kelimeler: Renk, Doku, Astar, Sır, Sürdürülebilirlik

Key Words: Color, Texture, Underlying Layer, Glaze, Sustainability

GİRİŞ

Seramik sanatı, tarihsel süreç boyunca hem işlevsel hem de estetik nitelikler taşıyan bir ifade biçimi olarak varlığını sürdürmüştür; farklı dönemlerde, çeşitli kültürel ve teknik bağamlarda sürekli bir dönüşüm ve gelişim içinde olmuştur. Ancak çağdaş seramik pratiği, geleneksel yöntemlerin ötesine geçerek yenilikçi malzeme kullanımları, biçimsel deneyler ve teknik çeşitliliklerle yeni bir yönelim göstermektedir. Seramik yüzeylerinin şekillendirilmesinde renk ve doku, hem estetik hem de işlevsel açıdan önemli faktörler olarak öne çıkmaktadır. Bu unsurlar, sanatçının ifade biçimini güçlendiren, eserle izleyici arasında etkileşim sağlayan ve seramiğin görsel dilini oluşturan temel araçlar haline gelmiştir (Altundağ, 2007 s.3257-3269).

Geniş teknolojik olanaklar sayesinde, seramik yüzeylerde rölyef karakterli dokuların yanı sıra, artistik sır, astar ve dekor tekniklerinin kullanılması ile yüzeyin görsel dokularla detaylandırılması da mümkündür (Aşan, 2014 s. 17). Çağdaş seramik sanatında kullanılan malzemeler ve teknikler, sanatsal ifadeyi yalnızca yüzeydeki görsel etkilerle sınırlamayıp aynı zamanda malzemenin yapısal özelliklerini de göz önünde bulunduran bir yaklaşımı benimsemektedir. Astar, sır, renklendirilmiş çamur, doğal ve atık malzeme, bu bağlamda seramik yüzeylerin yaratılmasında çok yönlü işlevler üstlenmektedir. Astar, geleneksel anlamda bir hazırlık malzemesi olmanın ötesine geçerek, seramiklerin yüzeyini şekillendiren ve onları estetik açıdan derinleştiren bir elemente dönüşmüştür. Sırlar, hem estetik işlevler hem de yüzeyin koruyucu katmanları olarak, seramiklerin rengini belirlerken aynı zamanda yüzey özelliklerini de dönüştürmektedir. Renklendirilmiş çamurlar, kilin kimyasal yapısına renk veren pigmentlerin doğrudan entegre edilmesiyle renkli yüzeyler yaratırken, doğal malzemeler ise modern seramik sanatında çevresel sürdürülebilirlik anlayışını güçlendiren bir rol oynamaktadır. Bu unsurlar, çağdaş sanatçıların sanatsal ifade biçimlerini ve yüzey tasarımlarını şekillendiren araçlar olarak, yalnızca görsel etkiler değil, aynı zamanda malzemenin özgün özelliklerini sergileyerek sanatın ve çevrenin ilişkisinin yeniden tanımlanmasına olanak sağlamaktadır (Yardımcı, 2019).

Bu makalenin amacı, çağdaş seramik sanatında renk, doku, astar, sır, renklendirilmiş çamur, doğal ve atık malzeme gibi unsurların kullanımlarını estetik açıdan incelemek, bu malzemelerin seramik yüzeyler üzerindeki etkilerini anlamak ve sanatçılardan örneklerle bu unsurların sanatsal ifadeye nasıl katkıda bulunduğunu göstermektir. Bu bağlamda, malzemelerin estetik ve fonksiyonel rolleri arasındaki ilişkiyi derinlemesine ele almak hedeflenmektedir.

Seramik Sanatında Renk ve Dokunun Kullanımı

Seramik sanatında renk ve doku, estetik ve teknik açıdan çok önemli iki bileşendir. Bu unsurlar, bir seramik eserin görsel ve dokunsal niteliklerini belirler ve eserin izleyici üzerindeki etkisini büyük ölçüde şekillendirmektedir (Özsoy ve Ayaydın, 2016).

Seramik sanatında renk ve doku, malzeme seçiminden pishirim tekniklerine kadar birçok faktörün birleşimi ile oluşturulmaktadır. Sanatçılar, bu unsurları yaratıcı bir şekilde kullanarak, eserlerine benzersiz bir karakter ve estetik değer kazandırmaktadır (Ağatekin, 2002).

Astar Olarak Renk ve Doku

İnsanlık tarihi boyunca, insanlar çevrelerindeki nesneleri daha estetik hale getirme eğiliminde olmuştur. Bu estetik kaygılar, başlangıçta kilden üretilmiş günlük kullanım eşyalarının elle ve ilkel aletlerle yapılan dekoratif süslemelerini içerirken, zamanla daha gelişmiş dekor tekniklerinin ortaya çıkmasına olanak tanımıştır. Seramik üzerine uygulanan en eski dekorasyon yöntemlerinden biri olan astar uygulamaları, bu süreçte önemli bir yer tutmuştur. Antik çağlarda seramik üzerine yapılan astar uygulamaları, genellikle törensel içki kapları, idoller, ana tanrıça heykelleri ve kandiller gibi günlük kullanım eşyalarında görülmekte ve o dönemin insanların yaşam tarzından izler taşımaktadır. Bu dekoratif uygulamalar, hem estetik kaygılarla, hem de kültürel ve ritüel amaçlarla yapılmış ve zaman içinde seramik sanatının gelişimine önemli katkılar sağlamıştır. Astar ve sır uygulamalarında renk çoğunlukla pigmentler aracılığıyla elde edilmektedir. Seramik yüzeylerde rengin en etkili kullanım yöntemlerinden birisi ise astar kullanımıdır. Beyaz veya renkli astarlar, yeterli miktarda su eklenerek dökme ve akıtma yöntemleri için uygun akışkanlığa getirilen kil malzemesidir.

Seramik teknolojisinde, astar olarak adlandırılan madde, esas ürünü oluşturan seramik çamurunun üzerine uygulanan ince bir çamur tabakasından oluşmaktadır. Astarlar, kil ve benzeri malzemelerin su ile karıştırılıp homojen bir karışım haline getirilmesiyle elde edilir (Arcasoy ve Başkırkan, 2020, s. 209).

Astar veya engop adı verilen teknik, seramik yüzeyine sürülen yarı sıvı seramik çamuru ile yapılan bir dekorlama yöntemidir ve seramik sanatında renk kullanımının ilk örneği olarak kabul edilir. Bu teknik, ilk kez MÖ 6000-5000 yıllarında Anadolu'daki yerleşim alanlarında görülmüştür.

Hacılar ve Çatalhöyük, dönemin önemli seramik üretim merkezlerinden biri olarak, krem rengi astar üzerine kırmızı boya (aşı boyası) kullanılarak yapılan

geometrik desenli ürünlerle tanınmaktadır. Bu eserler, bazen perdahlanarak mükemmel örnekler olarak karşımıza çıkmaktadır (Çobanlı, 1996).

Günümüze kadar geliştirilerek kullanılmaya devam eden astar dekorları, bugün de dekor yöntemlerinin en önemlilerinden biri olarak yaygın kullanım alanına sahiptir. Astar, seramikte rengin bir ifade aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Seramik yüzeylerde örtücü bir yapıya sahiptir. Seramik form ve yüzeylerde örtücü özelliğinden dolayı formun hacimsel algısını da güçlendirmektedir (Hatipoğlu, 2015).

Sanatçılar, seramik yüzeylerde kendi üslup ve tarzlarını, çizgi, leke ya da bir fırça darbesi ile farklı tekniklerle ifade etmektedir. Picasso, resim sanatındaki renk olgusunu, seramik sanatında da ressam ustalığı ile uygulamıştır. Seramiğe yalnızca işlevsel ya da dekoratif bir nesne olarak değil, tıpkı bir heykeltıraş gibi tüm yönleriyle şekillenen, üç boyutlu bir ifade aracı olarak yaklaşmıştır. Form ve yüzeylerde uyguladığı resimsel anlatımları seramik için mihenk taşı niteliğindedir. Astarı bir boya olarak değerlendiren sanatçı, boyanın akışkanlığını ressam kişiliği ile bütünleştirip, iki ve üç boyutlu çalışmalarda kullanmıştır. Renkçi üslubunu yaptığı çalışmalarda sergilemektedir (Görsel 1) (Picasso, 1950).

Görsel 1. Picasso, 1950, Dansçılar ve Müzisyenler Temalı Büyük Vazo

Astar dekorları, seramik sanatında estetik ve fonksiyonel açıdan önemli bir rol oynamaktadır. Çağdaş sanatçılar, bu teknikleri yenilikçi ve yaratıcı yollarla kullanarak seramik yüzeylerde benzersiz eserler yaratmaktadır.

Ellen Rijsdorp, raku alanında uzmanlaşmış bir sanatçıdır. Ancak, raku yaparken yaşadığı sağlık sorunları nedeniyle sanat pratiğinde değişiklik yapmaya karar vermiş ve astarlarla çalışmaya başlamıştır. Rijsdorp, elle şekillendirdiği elips formları çeşitli tonlarda astarlarla fırça kullanarak boyamaktadır. Astarlar deri sertliğine ulaştığında, yüzeyde çizgisel dokular ve lekese alanlar oluşturmak için sistematik kazıma teknikleri kullanmıştır. Astar kullanımı ve yüzeyde yarattığı dokusal zenginlik, eserlerine hem görsel hem de dokusal bir derinlik kazandırmıştır. Yüzeydeki dokular ve renk geçişleri, doğal dünyanın izlerini taşır. Farklı tonlarda astar kullanımı, eserlerde zengin bir renk paleti yaratmıştır. Rijsdorp, renkleri ustalıkla kullanarak eserlerine derinlik ve canlılık katmaktadır (Görsel 2). Çalışmalarında sade ve minimalist bir estetik benimsemiştir. Rijsdorp'un sanat pratiğinde yaptığı değişiklikler, eserlerine yeni bir boyut katmış ve onu çağdaş seramik sanatında önemli bir figür haline getirmiştir (Rijsdorp, 2025).

Görsel 2. Ellen Rijsdorp seramik form. <https://nl.pinterest.com/boom0112/ellen-rijsdorp/>

Sevim Çizer'in eserlerine bakıldığında, sanatçının olgun ve mütevazı bir yaklaşımla çalışmalarını gerçekleştirdiği görülmektedir. Sanatçının seramik tarihine olan güçlü bağı, eserlerinin geçmiş ile günümüz arasında bir köprü işlevi görmesine neden olmuştur. Özellikle terra sigillata astarı ve lüster sırları gibi eski teknikleri sıkça kullanması, Çizer'in seramiğin tarihine duyduğu derin ilgiyi ve saygıyı açıkça ortaya koymaktadır. Bu, sanatçının çalışmalarında

geleneksel yöntemleri modern bir yorumla birleştirdiğini göstermektedir. Çizer'in eserleri, renklerin ve dokuların zenginliği ile izleyicilere benzersiz bir görsel ve dokunsal deneyim sunmaktadır (Görsel 3). Bu özellikler, sanatçının çağdaş seramik sanatında önemli bir yer edinmesini sağlamıştır (Çizer, 2007).

Görsel 3. Çizer, S. (2007). *Bulutular Serisi II, Şamotlu çamur, Terra Sigillata, Pişirim sonrası dumanlama*

Sır Olarak Renk ve Doku

Sır, bilimsel ve akademik araştırmaların yoğunlaştığı konulardan biri olmuştur. Sırın işlevsel ve teknik niteliklerini açıklayan pek çok tanım literatürde yer almaktadır.

(Arcasoy, 1983, s.162), Pitelka (2001: 40) ve Eppler (1988: 3), sırın kil yüzeyini kaplayan ince bir cam katmanı olduğuna dikkat çekerken, bazı kaynaklar sırın, seramik yüzeyleri dekoratif hale getirmek veya su geçirimsiz bir yapıya kavuşturmak amacıyla kullanılan camsı bir malzeme olduğunu belirtmektedir (BSI281:1966, Aktaran; Yıldırım, Ö., ve Filiz, F. T. 2023, s.275).

Sır en yalın hali ile inorganik malzemelerin doğru oranda karıştırılarak, seramik çamurunun yüzeyine ince bir katman olarak sürülen ve belirli sıcaklıkta fırınlandığında eriyerek ürün üzerinde camsı bir yapı oluşturan bir

malzemedir. Seramik sırları, ürünlerin fiziksel dayanıklılığı, görsel çekiciliği ve üretim süreçlerindeki işlevselliği açısından değerini artıran, teknik ve estetik açıdan kritik öneme sahip malzemelerdir. Sır, seramik yüzeylere hem görsel zenginlik kazandırmakta hem de teknik dayanıklılığı artırmakta; böylece sanatsal ve endüstriyel bağlamda ürünlerin katma değerini belirgin biçimde yükseltmektedir (Eppler, 1988).

Tarihsel süreçte farklı sır türleri geliştirilmiş ve bu türler sanatçılar için yeni olanaklar yaratmıştır. Genellikle endüstriyel bağlamda sır hatası olarak görülen bazı uygulamalar, yüzeyde oksitler ile sır yapıcıların etkileşimi sonucunda çeşitli estetik ve özgün yüzey etkileri sunmuştur (Genç, 2013).

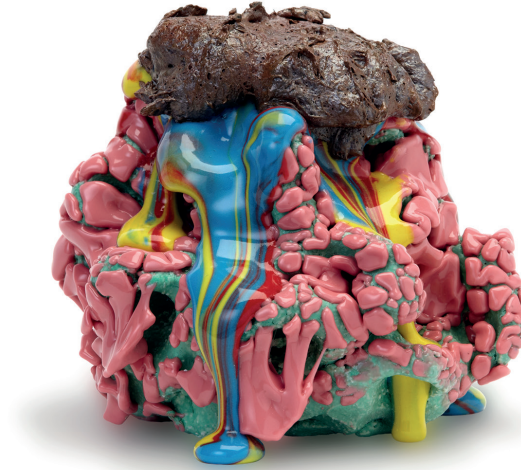
Başlangıcından itibaren sürekli gelişen sır, yüzey üzerindeki etkilerini çeşitlendirerek birçok artistik sır türünün doğmasına olanak tanımıştır. Krakle, kül, seledon, bakır kırmızısı, kristal, krater, metalik, toplanmalı, nokta etkili, akıcı ve katmanlı sırlar, farklı sıcaklıklar ve fırın atmosferlerinde çeşitli yüzey etkileri yaratabilen bu türlerden yalnızca bazılarıdır ve çoğunlukla rölyefsiz yüzeylerde uygulanmaktadır (Genç, 2013).

Renk ve farklı yüzey etkileriyle öne çıkan bu sırlar, genellikle rölyefsiz dikey ya da yatay zeminlerde uygulanmaktadır. Bunun iki ana sebebi vardır. Birincisi, ısı işleminden sonra yüzeyde ortaya çıkan doku, renk ve formların kendi başlarına bir anlatım dili oluşturabilmesidir. İkincisi, bu tür sırların rölyefsiz yüzeylerde daha etkili teknik sonuçlar sağlamasıdır. Sır tabakasının kalınlığı ya da inceliği, opaklığı ya da saydam/şeffaflığı hacimsel algıya etki etmektedir. Bu bağlamda rengin hacimsel bir yanı bulunmaktadır. Farklı sır teknikleri ile seramik yüzeylerindeki derinlik hissi estetik değer kazanmaktadır.

Malzemelerin anlam ve biçim açısından yeniden yorumlanması, günümüz sanat pratiğinin önemli bir özelliğidir. Sanatçılar, malzemelerin geleneksel işlevselliğini aşarak yeni ifade yolları aramaktadır. Çağdaş seramik sanatında bu arayış, sır uygulamalarına da yansımış ve büyük değişikliklere neden olmuştur. Sır, artık “ince bir cam tabakası” olmanın ötesine geçmiş, form üzerinde katmanlar, akıntılar ve toplanmalar oluşturarak yüzeyde özgün etkiler yaratmaktadır. Bu süreçte sır, çamur kadar formun bir parçası haline gelmiştir (Yıldırım ve Filiz, 2023, s.277).

Sanatçılar, artistik sırları ifade biçimi olarak kullanarak, dokusunu, akıcılığını ve katmanlarını alışılmışın dışında formlarla bir araya getirerek sınırlarını zorlamaktadır. Kuwata, geleneksel Japon seramik üretim tekniklerinden Ishi-haze, Kin-tsugi, Choseki-yu/ Shino-yu ve Kairagi'yi çağdaş bir üslupla birleştirerek sunmaktadır. Geleneksel olarak Japon çay seremonisinde kullanılan Ishi-haze tekniğini, pişirme sürecinde deforme etmek, eritmek veya

patlatmak için büyük boyutlu kayalar kullanarak yeniden yorumlamaktadır. Kairagi tekniği, bünye ve sır arasındaki genleşme katsayıları farkına dayanarak, sıran çatlayıp toplanmasını sağlamaktadır. Kuwata, bu doğal kusurlardan ilham alarak, onları çağdaş seramik formlarına dönüştürmektedir. Japon wabi-sabi felsefesinin kusurlu ve eksik güzelliklere odaklanan özellikleri, Kuwata'nın eserlerinde belirgin bir şekilde kendini göstermektedir. Kuwata'nın eserinde, en dikkat çekici özellik, renklerin ve dokuların karşıtlıklarıdır (Görsel 4). İzleyicinin dikkatinin eserden başka bir yöne kayması hemen hemen imkânsız hale gelmektedir. Açık yeşil bünye üzerine pembe toplanmalı sıran katmanlar halinde yerleştirilmesi ve formun içinden ve üstünden geçen parlak mavi, sarı ve kırmızı camsı yapı, sanatçının sınırları zorlamaya yönelik isteğini ve rengin gücüne olan güvenini ortaya koymaktadır. Bu yoğun renk patlaması, sanki yukarıdan düşüp patlamış bir kahverengi parça ile dengeye oturmuştur. Bu örnek, sanatçının rastlantısallıkla şekillenen özgün tarzını nasıl geliştirdiğini de göstermektedir (Uğur, 2018, s.25).

Görsel 4. Takuro Kuwata, *İsimsiz*, 2014, Porselen, Taş, Sır, Pigment, 14.5x15.5x14.0 cm

Gitte Jungersen'in seramik sanatındaki yaklaşımı, sırların doku ve renk açısından potansiyelini keşfetmek üzerine odaklanmıştır. Jungerson'un ifadesine göre, porselenin temel malzemeleri olan feldspat, kuvars ve çin kili gibi doğal mineraller, seramik sırlarının yapısını oluşturur ve bu malzemelerin farklı oranlarda birleştirilmesiyle yeni sır biçimleri ortaya çıkabilir. Gitte, sırların gerçek doğasını anlamak ve neden bu kadar ilginç olduklarını keşfetmek için araştırmalarını sürdürmektedir. Gitte, özellikle "Little Hybrit" adlı eserinde, belirli oranlarda karıştırılmış hammaddeleri, şiddetli ve kaotik bir şekilde hareket ettirerek belirli bir pişirim sıcaklığında test etmektedir (Görsel 5).

Bu süreçte sırların oluşum ve çözülme süreçlerini bir arada deneyerek, kaos ile kontrol arasındaki sınırları keşfetmekte ve seramik eserlerinde bu dengeyi yakalamaktadır. Eserinde kullanılan sırlar, dokular ve renkler arasındaki zıtlıkları vurgulayarak izleyicide güçlü duygusal ve estetik tepkiler uyandırmaktadır. Geometrik ve organik yapıların bir arada kullanılması, ham ve doğal dokular ile yapay renkler arasındaki kontrastı vurgulayarak doğal ve yapay ilişkilerini sorgulamaktadır. Gitte, bu şekilde seramik sanatında sırların potansiyelini ve estetik ifadeyi keşfetmek için malzeme ve teknikler üzerinde derinlemesine bir araştırma yapmaktadır.

Görsel 5. Gitte Jungersen, *Little Hybrid*, 2019, MDR Gallery, London

Alev Ebüzziya'nın seramiklerinde, form geçmişin izlerini taşıırken, renk ve form arasında mükemmel bir denge bulunmaktadır. Sanatçının çanaklarındaki matlık, ışığın form ve renk üzerindeki kontrolünü sağlayarak özgün bir estetik etki yaratmaktadır. Bu mat yüzeyler, formun ve rengin daha derin bir etkileşime girmesini mümkün kılarak izleyiciye zarif bir görsel deneyim sunmaktadır. Alev Ebüzziya, seramiklerinde mat ve örtücü sırlarla formu belirginleştirirken, renklerin gücünü de ön plana çıkarmaktadır. Sır, yalnızca formu oluşturmakla kalmaz, geçmişle olan bağları simgeleyen bir araçtır. Sürekli tekrar eden ritimler ve hareketler, zamanın döngüsünü simgelerken, aynı zamanda sağlamlık ve kırılganlık arasındaki hassas dengeyi yansıtmaktadır (Görsel 6). Alev Ebüzziya gündelik bir nesneyi tek bir malzemeyle, teknik ve biçime odaklanarak kendine özgün yorumuyla sunan yapıtları ile dikkat çekmektedir (İstanbul Kadın Müzesi, 2021).

Görsel 6. Alev Ebüzziya Siesbye, *Leylak Mavisi*, 1938, *Renkli Çanak Form*, İstanbul Kadın Müzesi

Renklendirilmiş Bünye Olarak Renk ve Doku

Seramik çamurlarına, oksitler, seramik boyaları veya doğal killerin eklenmesiyle yapılan yapay renklendirme işlemi, renkli çamur olarak adlandırılmaktadır.

Seramik tarih boyunca renkli çamurlar, rengin hem doğal, hem de en yaygın olarak kullanıldığı bir malzeme olmuştur. İlk çağlarda insanların yalnızca günlük gereksinimlerini sağlamak amacıyla üretilirken bile seramik toprağının kendi rengi ile yetinilmemiş, buna doğada bulunan farklı renkli killer de karıştırılarak göze hoş gelen yeni renk arayışlarına gidilmiştir. İlerleyen zamanlarda bulunan yeni seramik hammaddelerinin katılmasıyla pişmiş seramik çamurunun renk paleti de giderek zenginleşmiş, seramik çamurunun farklı pişirme teknikleri ile farklı renklere dönüştüğü de izlenmiştir (Arcasoy ve Başkırkan, 2020, s. 223).

Seramik yüzeylerin renklendirilmesi, dekoratif zenginlik yaratmak amacıyla seramik yapımında başvurulan temel yöntemlerden biridir. Modern seramik üretiminde gerçekleştirilen dekoratif uygulamalar, ürünlerin görsel açıdan estetik bir değer kazanmasına yardımcı olmaktadır. Formlar üzerinde uygulanan dekorlar, biçim-dekor ilişkisini güçlendirerek, formlara renk ve şekil açısından yeni ve farklı anlatımlar katmaktadır. Seramik form üzerine yapılan dekoratif uygulamalarda, renkler sadece biçimin görsel etkisini oluşturmakla kalmaz, aynı zamanda ona katkıda bulunan önemli öğelerdir. Örneğin, aynı rengin farklı tonları ya da çeşitli renklerin uygulandığı bir seramik formu, biçim-dekor ilişkisini güçlendirebilir ve estetik anlamda formun değerini yükseltebilir. Bu tür dekorasyonlar, formun temel şeklinin daha zengin bir hale gelmesini hedeflemektedir (Sevim, 2007 akt. Hatipoğlu, 2015, s. 23-24).

Seramikte bünye renklendirme, sanatçılar tarafından estetik ve teknik açıdan sıkça kullanılan bir yöntemdir. Matsui Kosei, çok renkli bir anlatım tarzı benimseyerek çalışmalarında renkli katmanlar oluşturmuş ve sır kullanmayarak, sırsız çamurun mat ve dokulu yüzey özelliklerini vurgulamıştır. Çeşitli teknikler kullanarak, genellikle kaba yontulmuş bir doku ile soyut ve geometrik yüzey desenleri yaratmıştır (Görsel 7). Sanatçı, geleneksel teknikleri çağdaş bir bakış açısıyla harmanlayarak renk ve doku arayışlarında yeni yollar keşfetmiştir. Nerikomi tekniğine dair yaptığı derinlemesine araştırmalar ve uygulamalar, ona küresel bir ün kazandırmıştır (Joan B Mirviss Ltd., 2025).

Görsel 7. Matsui Kosei, 1982 Marbleized Stoneware, 24.45 × 19.37 cm

Aline Favre, soyut heykellerinde siyah çamur ve beyaz porseleni bir araya getirerek, bu iki farklı malzemenin renkleri arasındaki dengeyi kusursuz bir şekilde yansıtmaktadır. Beyaz porselenin saf ve zarif doğası, siyah çamurun derinliğiyle güçlü bir kontrast oluştururken aynı zamanda uyumlu bir etki yaratmaktadır (Görsel 8). Siyah-beyaz, narin-kaba, ağır-hafif, sert-yumuşak gibi zıtlıkları bir arada kullanarak, bu karşıtlıkların yarattığı çöküş ve gerginlik duygularını izleyicilere aktarırken, aynı zamanda bu zıtlıklar arasında bir diyalog ve duygusal iletişim kurmaktadır. Böylece eserlerinde hem görsel hem de duygusal bir çekicilik ortaya çıkmaktadır (Favre, 2025).

Görsel 8. Aline Favre, 2025, Renklendirilmiş Porselen Form

Charlotte Jones'un sanat pratiğinde doğa gözlemi merkezi bir yer tutar. Sanatçı, kara ve deniz manzaralarının devingen yapısı ile doğanın sürekli değişen renklerinden ilham alarak üretimlerini şekillendirmiştir (Görsel 9). Eserlerinde farklı renk ve dokulara sahip çizgileri bir araya getirerek oluşturduğu renkli çamurları, üç boyutlu bir kolaj malzemesi olarak kullanmış ve bu yolla görsel etkiyi belirgin biçimde artırmıştır. Soyut biçim anlayışını yansıtan bu çalışmalarda, zıt renklerle oluşturulan katmanlar sanatçının özgün üslubunu ortaya koymaktadır. Seramik yüzeyi perdahlamak için çakıl taşı kullanan Jones, eserlerini yüksek sıcaklıkta pişirme yöntemiyle tamamlamıştır. Ayrıca, yüzey etkilerini zenginleştirmek amacıyla doğal killer ve oksitlerden yararlanmıştır.

Görsel 9. Charlotte Jones, *Deniz Yosunu Saksısı*, 2019, Seramik Form

Doğal Malzeme Olarak Renk ve Doku

Çağdaş seramik sanatında doğal ve atık malzemelerin kullanımı, estetik ve çevresel sürdürülebilirlik açısından önemli bir rol oynamaktadır. Doğal malzemeler, doğal pigmentler ve mineraller içererek seramiklerde çeşitli renk tonlarının elde edilmesine olanak tanırken, granüler, pütürlü veya kaya benzeri dokuların yaratılmasını sağlamaktadır. Bu yaklaşım, hem görsel, hem de dokunsal açıdan zenginlik sunarak izleyicinin esere farklı açılardan yaklaşmasını mümkün kılmaktadır. Ayrıca, bu malzemelerin kullanımı, çevresel sorumluluğu vurgulayan bir yöntem olarak sanatçının çevreye duyarlı bir mesaj iletmesine olanak tanımaktadır.

David Binns, sürdürülebilirlik ve çevre bilinci temalarını eserlerine dahil ederek atık malzeme kullanımı konusunda önemli çalışmalar yapmıştır.

David Binns, seramik, cam ve agrega gibi malzemeleri, geri dönüşüm odaklı bir anlayışla yeniden değerlendirerek, bu malzemelere farklı kullanım alanları yaratmaktadır. Sanatçının sürekli yenilenen malzeme araştırmaları, onun sanatsal ifadesinin merkezinde yer alır. Eserlerinde, pigmentle boyanmış şamot (grog), cam, zirkon, mullit gibi refrakter malzemeler ve granit gibi doğal minerallerle zenginleştirilmiş kompozit karışımlar ön plana çıkar (Tizgöl, 2008, s. 116). Binns, seramik yüzeylerde zengin dokular ve dinamik renk geçişleri yaratmak için çeşitli teknikler kullanmıştır. Çalışmalarında genellikle doğal ve endüstriyel malzemeleri bir araya getirmiş, bu da eserlerine özgün bir estetik ve doku kazandırmıştır (Görsel 10).

Görsel 10. David Bins, Çift Kare Pierced Form

Alberto Bustos, çalışmalarında genel olarak doğadan ilham alan ve çevresel sürdürülebilirliğe önem veren sanatçılar arasında yer almaktadır. Bustos, eserlerinde geri dönüştürülebilir malzemeleri kullanarak veya çevresel sürdürülebilirliği vurgulayan temalar işleyerek çevresel farkındalık yaratmıştır. Bu tür çalışmalar, sanatçının doğaya olan bağlılığını ve çevreye duyarlılığını yansıtmaktadır. Dokular, onun çalışmalarının en belirgin özelliklerinden biridir. İnce, narin ve dalgalı yüzeyler oluşturarak eserlerine hareket ve canlılık katmaktadır. Bustos, eserlerinde beyaz, bej, kahverengi ve yeşil gibi doğal renkleri tercih etmektedir. Bu renk paleti, doğadan ilham aldığı formlarla uyum içindedir ve eserlerin organik doğasını vurgulamaktadır (Görsel 11) (Bustos, 2025).

Görsel 11. Alberto Bustos, *Influencer vegetation*, 2025

Andrew Bryant, atık malzemeleri yaratıcı bir şekilde kullanarak sürdürülebilirlik ve çevre bilinci temalarını eserlerine dahil ederek, geri dönüştürülebilir malzemeleri seramik çalışmalarında kullanmaktadır. Bu malzemeler, eserlerin hem estetik, hem de kavramsal derinliğini arttırmaktadır. Bryant, seramik yüzeylerinde ve formlarında endüstriyel atıklar, metal parçaları, cam kırıkları gibi malzemeler kullanmaktadır. Bu şekilde seramik eserlerine benzersiz bir doku ve görünüm kazandırmıştır. Sanatçı, eserlerinde farklı yüzey dokuları oluşturmak için çeşitli teknikler kullanmaktadır. Bu dokular, eserlerin hem görsel hem de dokunsal olarak zenginleşmesini sağlamaktadır. Bryant, seramik yüzeylerde çatlaklar, kabarcıklar ve pürüzlü dokular gibi etkiler elde etmektedir. Böylelikle eserlerindeki dokular, doğadan esinlenmiş hissini pekiştirmektedir. Bryant doğal toprak tonlarını, mavi, yeşil ve bazen de daha parlak ve kontrast renkler kullanarak eserlerine derinlik ve hareket katmaktadır. Renkler genellikle doğadan ilham alınmış tonlarda olup, eserin organik formlarını ve yüzey dokularını vurgulamaktadır (Görsel 12) (Bryant, 2025).

Görsel 12. Andrew Bryant, *Doğa: Spiral*, 2016, 1300 C, 60x60x15

Bu çalışmada, doğal malzemeler kullanarak çevresel sürdürülebilirlik bilinci seramik sanatına yansıtılmaya ve yeniden değerlendirme ile geri dönüşümü teşvik eden önemli bir yaklaşım sergilenmeye çalışılmıştır. Doğal malzemelerin dokusal özelliklerini ve doğal patinajını eserlerine entegre ederek, estetik bir katkı sağlamakta ve izleyiciler üzerinde düşündürücü bir etki bırakılmıştır.

Özellikle doğadan ilham alarak organik formlar yaratılmış ve pastel tonlarını tercih ederek yüzeylerde yumuşak ve harmonik bir doku oluşturulmuştur. Bu renkler ve kontrastlar, eserlerin duygusal ve estetik ifadesini güçlendiren önemli bir bileşen olarak öne çıkmıştır (Görsel 13).

Görsel 13. Kadın 5, Siyah Heykel Çamuru, Karışık Teknik, 45x20 cm, 1200C

SONUÇ

Çağdaş seramik sanatında renk ve doku kullanımı, sanatçının ifade biçimini zenginleştirirken estetik değerini artıran temel unsurlar olarak ön plana çıkmaktadır. Astar, sır, renklendirilmiş çamur, inorganik atıklar ve doğal malzemelerin seramik sanatında kullanımı, sanatçılara estetik ve biçimsel açıdan geniş bir yaratıcı özgürlük alanı sunarken; bu süreç, aynı zamanda teknik bilgiye sahip olmayı ve çevresel sürdürülebilirliğe duyarlı bir yaklaşım benimsemeyi de zorunlu kılmaktadır. Sürdürülebilir malzemeler ve yenilikçi yüzey tekniklerinin entegrasyonu, geleneksel ve modern yaklaşımların birleşimiyle benzersiz renk ve doku etkileri yaratmakta; yalnızca estetik yüzeyler oluşturmakla kalmayıp, aynı zamanda çevresel ve toplumsal mesajların iletilmesine de olanak tanımaktadır. Bu makale, çağdaş seramik sanatında renk ve doku kullanımını estetik açıdan incelemiş, seramik yüzeyler üzerindeki etkilerini ve sanatçılara sağladığı yaratıcı olanakları ortaya çıkarmıştır. İncelenen ulusal ve uluslararası sanatçı örneklerinin, sanatsal ifadeye nasıl katkı sunduğunu ve malzemelerin estetik ve fonksiyonel rolleri arasındaki ilişkilerini nasıl geliştirdiğini göstermektedir. Sanatçılar, geleneksel teknikleri çağdaş yaklaşımlarla birleştirerek, hem görsel zenginlik yaratmakta, hem de sanatsal ifade gücünü desteklemektedir. Bu unsurların sanatsal pratiğe entegrasyonu, seramik sanatının ilerleyişinde önemli bir rol oynamaya devam edecek ve sanatçılara yeni ifade biçimleri sunarak seramik sanatının çeşitlenmesine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Ağatekin, E. (2002). Artistik seramik biçimlendirmede doku (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Altundağ, M. (2017). Çağdaş Seramik Sanatında Doku Ögesi. İdil Sanat ve Dil Dergisi, 6(39), 3257–3269.

Arcasoy, A. (1983). Seramik Teknolojisi. Marmara Üniversitesi Yayın No: 457

Arcasoy, A. ve Başkırkan, H. (2020). Seramik Teknolojisi. Literatür Yayıncılık.

Aşan Yüksel, O. (2014). Doku kavramı ve seramik yüzeylerde kullanımı (Yayımlanmamış sanatta yeterlik tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Balyemez, M. A., ve Başkırkan, H. (n.d.). Seramikte kırmızı renk: Kültürel kökenleri ve teknolojisi. Journal of Arts, 4(2), 87–103.

Çizer, S. (2007). Buluntular Serisi II [Şamotlu çamur, terra sigillata, pişirim sonrası dumanlama, seramik heykel].

Çobanlı, Z. (1996). Seramik Astarları. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları.

Eppler, R. E., ve Eppler, D. R. (1988). Glazes and glass coatings. A&C Black.

Genç, S. (2013). Sır sanatı: Artistik seramik sırları. Boyut Matbaacılık.

Hatipoğlu, T. Y. (2015). Renklendirilmiş seramik çamurlarının günümüz sanatında kullanım olanakları (Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

İstanbul Kadın Müzesi. (2021). Alev Ebüzziya. <http://www.istanbulkadınmuzesi.org/alev-ebuzziya>

Joan B Mirviss Ltd. (2025). Matsui Kösei. <https://www.mirviss.com/artists/matsui-kosei>

Özsoy, V., ve Ayaydın, A. (2016). Görsel tasarım öge ve ilkeleri. Pegem Akademi.

Picasso, P. (1950). Dancers and musicians [Pink earthenware sculpture, incised, decorated with slip, 70.5 × 33 × 32.5 cm, A.R. 114]. Empreinte originale.

Tizgöl, K. (2008). Sanatta minimalizm ve günümüz seramik sanatına yansımaları (Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi).

Uğur, A. (2018). Seramik malzemenin olanakları: Takuro Kuwata ve Anders Ruhwald örneği. 12. Uluslararası Eskişehir Pişmiş Toprak Sempozyumu Bildiriler Kitabı (s. 25).

Yardımcı, D. (2019). Seramik kaplama malzemelerinde volkanik kayaların boyar madde olarak kullanımı ve doku olanaklarının deneysel tasarım araştırmaları (Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü). Adana.

Yıldırım, Ö., ve Filiz, F. T. (2023). Çağdaş seramik sanatında yeni bir ifade biçimi olarak yoğun sırlama ve sırta şekillendirme. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (43), 272–292.

İNTERNET KAYNAKLARI

Görsel 1: <https://nl.pinterest.com/boom0112/ellen-rijdsdorp/> Erişim Tarihi: 16.02.2025

Görsel 3: <http://www.takurokuwata.com> Erişim Tarihi: 16.02.2025

Görsel 5: <https://gittejungersen.dk/tag/little-hybrids/> Erişim Tarihi: 04.09.2024

Görsel 6: <http://www.istanbulkadinmuzesi.org/alev-ebuzziya> Erişim Tarihi: 04.09.2024

Görsel 7: <https://www.mirviss.com/artists/matsui-kosei> Erişim Tarihi: 16.02.2025

Görsel 8: <http://ceramicstoday.glazy.org/potw/favre.html> Erişim Tarihi: 16.02.2025

Görsel 9: <https://www.porthminstergallery.co.uk/artists/charlotte-jones-ceramics-pots-for-sale/> Erişim Tarihi: 16.02.2025

Görsel 10: <https://ceramicsresearch.tumblr.com/post/75785785602/david-binns-david-binns-my-work-draws> Erişim Tarihi: 16.02.2025

Görsel 11: <https://www.albertobustos.es/en22/> Erişim Tarihi: 16.02.2025

Görsel 12: adrewbryant.carbonmade.com Erişim Tarihi: 16.02.2025